

Šarlis BUTLERIS (Charles Alexandre Boutler) – ekonomistas rinkodaros specialistas. Gimė 1973 m. birželio 17 d. Athis-Monso mieste Il de Franso regione šiaurės Prancūzijoje, netoli Paryžiaus. Žako Butlerio (Jacques André Boutler, g. 1936 m.) ir Elizabetos Suzanos Treš von Butler (Elisabeth Susanne Treusch von Buttlar-Brandenfels, g. 1946 m.) sūnus užaugo trijų vaikų šeimoje su vyresniuoju broliu Frederiku (g. 1971 m.) ir jaunesniąja seserimi Katerina (g. 1976 m.). Baigęs ekonomikos studijas ir dirbdamas Nyborge (Danija), jis 2002 m. vedė rusaitę Tatjaną Silvestrovą (g. 1978 m.), tuoj po vedybų persikėlė į Diuseldorfą, kur gyvena ir dirba iki šiol, laisvalaikį skirdamas giminės genealoginiams tyrinėjimams. Šeima augina tris vaikus: sūnus Pavelą Aleksandrą (g. 2001 m.), Georą Aleksandrą (g. 2002 m.) ir dukterį Viktoriją Elizabetą Rozą (g. 2006 m.).

Keletą metų Š. Butleris stažavosi Rusijoje, Sankt Peterburge ir Maskvoje, kur laisvalaikiu sudarė ir išleido rusų-prancūzų ir prancūzų-rusų keiksmazodžių žodynelį, padaręs išvadą, kad be tokio žodyno Rusijoje dažnai būna sunkoka suprasti šnekamąją kalbą. Dabar jis aktyviai bendrauja interneto forumuose rusų kalba Rusijos-Japonijos karo istorijos ir genealoginių tyrinėjimų temomis.

Tūkstantmetis giminės veidrodyje

Viskas prasidėjo nuo to vieno laiško, 2011 m. vasario 28-osios vakare įkritisio į Pasaulio anykštėnų bendrijos interneto svetainės www.anykstenai.lt pašto dėžutę. Kažkoks Ch. Boutler angliškai rašė, kad domėdamasis savo kilme, naršė internete ir aptiko tarp kitų anykštėnų Tado Butlerio biografiją. „*Tai mano protėvio Teodoro Jozefo Butlerio pusbrolis, todėl man įdomu – gal turite daugiau informacijos apie šią šeimą?*“ – teiravosi nežinia iš kokio pasaulio krašto parašęs laiško autorius.

Jis iškart atsirašė, kad rašo angliškai, nes nemoka lietuviškai, bet lygiai taip pat galėtų rašyti ir vokiškai, prancūziškai arba rusiškai.

Taip interneto svetainės dėka atsinaujino maždaug prieš šimtmetį nutrūkę ryšiai tarp garsios Anykščių krašto dvarininkų Butlerių giminės ir anykštėnų.

Jau kitą dieną su Šarliu Butleriu, 38 metų genealogijos tyrinėtoju, gyvenančiu Diuseldorfe (Vokietija), susirašinėjome lyg seni pažįstami, diskutuodami apie tuos pačius mums abiemis žinomus XIX a. asmenis, papildydami vienas kito žinias.

Paklaustas apie tai, kodėl jis, įgijęs ekonomisto išsilavinimą ir dirbantis versle, ėmęs sudarinėti Butlerių giminės genealogines lenteles, Šarlis viename iš laiškų rašė:

„*Domėtis savo gimine ėmiau pirmiausia dėl to, kad mano motina, kurios pavardė iki santuokos buvo Treusch, kilusi iš senos vokiškos giminės. Vokietijoje yra žinomas ir saugomas per visą paskutinį tūkstantmetį išaugintas šios giminės medis. Tai žinant, man visą laiką buvo smalsu: o iš kur gi atsirado rusiškoji Butlerių giminė? Ėmiau teirautis apie tai archyvuose: Vilniuje, Maskvoje, Sankt Peterburge, kol pagaliau atkūriau nors dalį Butlerių giminės medžio – ir tuo dabar galiu džiūtotis!..*

Pasirodo, kad kiekvienoje mano giminių kartoje buvo ir yra bent keletas entuziastų, kurie domisi genealogija. Mano senelis vokiečių irgi ją domėjosi. Kas bus toliau, kol kas nežinia, kai vaikai paūgės – matysime.

Kol kas tiesiog įdomu konstatuoti: pagal vyriškąją Butlerių giminės liniją mano prosenelis – lenkas, senelis – rusas, tėvas – prancūzas, o mano sūnūs – vokiečiai. Patikėkit – tapti nacionalistais mums būtų be galo sunku!“

Susipažinus su internete publikuojama ir tik Butlerių giminei prieinama genealogine informacija, iškart tapo akivaizdu, kad Šarlio sukauptas Butlerių giminės archyvas nepalyginti gausesnis ir turtingesnis, nei tai, ką mes Anykščiuose dar galime pasakyti apie šią šeimą. Anykščių krašte, kur visą XIX a. gyveno Butleriai, liko tik migloti fragmentai, laiko blukinamos nuotrupos.

Čia pamirštas ir Butlerių herbas – raudoname lauke krepšys vynuogėms rinkti, vokiškai vadinamas Butte, nuo jo pavadinimo ir kildinama giminės pavardė, o toks herbas laikomas „kalbančiu“. Tokį herbą linkę naudoti Vokietijoje ir Prancūzijoje gyvenantys Butlerių giminės atstovai. Lenkijoje populiariesnis ir nuo XVII a. žinomas herbas, kurio raudoname lauke puokštė vazoje pamerktų gėlių. Manoma, kad skirtingi herbų variantai atsirado, neatpažinus herbe pavaizduoto krepšio, kuris žinomas ir nuo senų laikų naudojamas tik konkrečiame Europos regione.

Tačiau pora akmeninių paminklų, per šimtmetį apirusių, bet vis dar išlikusių Kavarsko kapinių pakraštyje, prie pat tvoros, tapo ypatingu atradimu ir liudijimu, kad Anykščiuose Butlerių giminės pavardė ir praeitis dar nėra tapusi tik legenda. Dvi kapavietės, kuriose ant paminklų XIX a. pabaigoje ir XX a. pradžioje iškalti įrašai liudija vienos Butlerių giminės šakos liūdną baigtį, yra itin brangus simbolis, išliekantis ten, kur augo ir į gyvenimą išėjo ne viena garsios giminės atstovų karta.

XXI a. pradžioje, kai senajame Repšėnų kaime – viename stipriausių lietuviškosios Butlerių giminės šakos lizdų – neliko nė žymės, menančios Šarlio protėvių, tos kapavietės su prabangiais šlifuoto akmens paminklais yra vienintelis tikras, ne popieriuje įrašytas, Butlerių paveldas. Nesvarbu, kad jos nepatenka į kultūros vertybių sąvadus, – kavarskiečiai pagarbiai jas saugo nuo sunykimo.

O Vakarų Europoje gyvenantiems Butleriams atstovaujantis Šarlis dabar rašo: „*Man labai rūpi aplankyti buvusios Ukmergės apskrities kaimus: Labeikius, Pagonę, Repšėnus, pasižiūrėti, kur mano protėvių gyventa. Ir dar labai noriu pamatyti Krūtę Latvijoje, iš kur į Lietuvą persikėlė Ernestas Aleksandras Butleris. Vilioja ir Spasko apylinkės buvusioje Tambovo gubernijoje, tik jos tolokai... Mano tėvai irgi mielai laistųsi į tokią kelionę – juk mes taip mažai kol kas žinome apie savo šeimos istoriją Lenkijoje ir Lietuvoje. Pamatyti tas vietas, kuriose savo amžių praleido mūsų protėviai – juk tai būtų taip žavu!*“

Pirmoji karta

Ernestas Aleksandras BUTLERIS (Ernst-Alexander Butler) – pirmasis ir vienintelis tikrai žinomas šios Butlerių giminės šakos protėvis.

1634 m. gegužės 7 d. Lietuvos Didysis kunigaikštis ir Lenkijos karalius Vladislovas IV Vaza (1595-1648) E. A. Butlerį paskyrė Vendeno miesto (dabar – Cėsis, Latvija) žemės teismo raštininku. Manoma, kad jis buvo Henriko von Butlerio (Heinrich von Buttlar, 1596-1657), Krutheno (dabar – Krūtė, Latvija) dvaro valdytojo, sūnus, tačiau kuri iš trijų Henriko žmonių buvo jo motina, neaišku. Krutheno dvaras netoli Liepojos Butleriams priklausė pustrėčio šimtmečio – nuo 1525 iki 1781 m., ši giminė fundavo bažnyčios statybą.

E. A. Butleris su žmona Ana Eufrozina Hondorf užaugino keletą vaikų, tarp jų sūnų Andrių ir dvi dukteris – Elžbietą ir Kotryną.

Antroji karta

Šioje Butlerių giminės kartoje žinomi trys atstovai – Ernesto Aleksandro vaikai.

Andrius BUTLERIS, Ernesto Aleksandro sūnus, paveldėjo tėvų 1696 m. įsigytą dvarelį Lukownia (nuo XIX a. pradžios iki šiol – Labeikiai, Utenos r.) ir jame gyveno. 1750 m. gegužės 9 d. Lenkijos karalius Augustas III (1696-1763) jį paskyrė Ukmergės kardininku.

Vedęs Koscialkovską, kurios vardo šaltiniuose neliko, A. Butleris užaugino penkis sūnus: Mykolą, Antaną, Ignotą, Baltramiejų ir Mataušą. A. Butleris mirė apie 1762 m.

Trečioji karta

Šiai kartai priklauso septyni šiuo metu žinomi tiesioginiai Ernesto Aleksandro palikuonys.

Penki A. Butlerio sūnūs XVIII a. antrojoje pusėje paveldėjo tėvoniją Labeikius ir ją dalijosi, tačiau Antanas ir Ignotas savo dalies atsisakė, ją atiduodami Baltramiejui ir Mataušui, o Mykolas išėjo į kunigus. 1779 m. Labeikiuose liko vienas Mataušas, kai Baltramiejus jam pardavė ir savo dalį.

Antanas BUTLERIS, vedęs Aną Tomaševič (Tomaševičiūtę), įsikūrė Plaštakos kaime (dabar Anykščių r.) ir 1772 m. vasario 8 d. sulaukė sūnaus Ignoto Mataušo. Deja, ši giminės šaka vėliau nutrūko, nes apie jos palikuonis žinių nėra.

Ignotas BUTLERIS su žmona Elžbieta Kurševska (kitų šaltinių duomenimis – Petrulevičiūtė) užaugino du sūnus dvynius Juozapą Justiną ir Augustą Joną Vincentą, gimusius 1771 m. rugpjūčio 29 d. Po savo tėvo mirties I. Butleris Lenkijos karaliaus Augusto III 1762 m. gruodžio 24 d. buvo paskirtas į tas pačias Ukmergės kardininko pareigas. 1766 m. balandžio 23 d. iš Ukmergės maršalkos Severino Siesickio jis įsigijo Repšėnų dvarą, kurį Butleriai paskui valdė pusantr šimtmečio, iki XX a. pradžios.

Palikuonių nesulaukęs **Baltramiejus BUTLERIS** mirė iki 1805 m.

Mataušas BUTLERIS, likęs gyventi tėvonijoje Labeikiuose, 1788 m. buvo paskirtas Ukmergės rotmistru. Su žmona Ana Žakievič (Žakevičiūtė) jis užaugino šešis sūnus: Andrių Joną, Vincentą Jokūbą, Mykolą Antaną, Anuprą, Leoną ir Ignotą. M. Butleris mirė apie 1815 m. ir paliko Labeikius savo sūnums.

Ketvirtoji karta

Tai paskutinioji šios Butlerių giminės karta, gimusi dar Abiejų Tautų Respublikoje iki jos padalijimo. Joje žinoma 12 asmenų.

Ignoto Butlerio sūnus iš dvynių Juozapas **Justinas BUTLERIS (1771-1831)** mirė bevaikis, nugyvenęs šešias dešimtis metų.

Antrasis iš dvynių, **Augustas Jonas Vincentas BUTLERIS (1771-1843)**, labiau žinomas tiesiog kaip Vincentas Butleris, sukūręs šeimą su Malgožata Bilevič (Bilevičiūtė, ?-1861), kilminga bajorų šeimos (herbas „Mogila“) dukra, sulaukė trylikos vaikų, iš kurių aštuoni paliko iki šiol žinomų pėdsakų giminės istorijoje. V. Butleris buvo šiai giminei priklausiusio Repšėnų dvaro, jo tėvo įsigyto dar 1766 m., valdytojas, taip pat jam priklausė valdos Leliūnuose (Utenos r.), Plaštakoje (Anykščių r.) ir kitur – iš viso apie 4 tūkst. hektarų žemės su valstiečiais. Giminėje jis buvo pagarsėjęs kaip paskutinis Ukmergės pakamaris – Abiejų Tautų Respublikos valdininkas, neturtingųjų teisėjas, tikriausiai netekęs šių pareigų po to, kai Ukmergė kartu su visa Lietuva po 1795 m. tapo Rusijos imperijos dalimi. V. Butleris mirė 1843 m. Jis yra pirmasis iš Butlerių, atpažįstamas iš veido, – išliko vienas jo senatvės portretas.

Mataušo Butlerio valdas Labeikiuose (nuo 1828 m. iki šiol taip vadinama ši vietovė) perėmė ir toliau tvarkė jo vyriausiasis sūnus **Andrejus Jonas BUTLERIS (1781-1844)**, 1815 m. perpirkęs iš brolių ir jų dalis. Su žmona Sofija Kolyškova (Kolyškaite) jis užaugino keturis sūnus: Teodorą Juozapą, Aleksandrą Ignotą, Lauryną Napoleoną Mataušą ir Julijoną Zenoną Mataušą.

Jo brolis **Vincentas Jokūbas BUTLERIS (1785-1843)** su žmona Anele Kulikovs-

Vincentas Butleris. Seniausias žinomas Butlerių giminės atstovo portretas. Foto: Butlerių giminės archyvas.

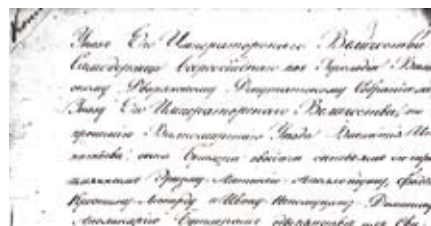
Butlerių giminės bajorystės pripažinimo dokumentas

Kauno Bajorų deputatų rūmų 3 skyrius, 1845 metų sausio 17 d.

Apie Butlerių giminės bajoriškosios kilmės patvirtinimą

Heroldijos žinyba pripažįsta, kad šios giminės protėviu nurodomas Ernestas Aleksandras Butleris, kuriam Lenkijos karalius Vladislovas IV 1634 metais suteikė privilegiją būti Vendeno raštininku. Jo palikuonis buvo Andrejus, kuris iš tėvo paveldėjo pinigų sumą, leidusią išlaikyti Lukovnicos dvarą ir kuriam Lenkijos karalius Augustas III suteikė privilegiją būti Ukmergės kardininku. Jo giminę praradęs 5 sūnūs: Mykolas, Antanas, Ignotas, Baltramiejus ir Mataušas, šie gavo iš tėvo valdyti Lukovnicos dvarą, nes apie tai, kad tai buvo padaryta, rašoma tarnautojo 1766 metų bylos įvadiniam lape. Antanas ir Ignotas kaip palikimą gautas dvaro dalis perleido broliams Baltramiejui ir Mataušui, o iš jų Baltramiejus savo Lukovnicos dvaro dalį su valstiečiais pardavė broliui Mataušui, tai įrodo 1779 metų pirkimo aktas. Jis gi, kaip rodo liudijimas, išduotas jam 1788 metais, buvo Ukmergės apskrities rotmistras.

Antano, Andrejaus sūnaus, giminę praradęs Ignotas. Ignoto, Andrejaus sūnaus, – Juozapas ir Vincentas. O Mataušo, Andrejaus sūnaus, – Andrejus ir jo sūnūs Teodoras Juozapas, Leonas Napoleonas, Mataušas Aleksandras ir Julijonas, priklausantys bajorų luomui; Vincentas su sūnumis Julijonu Jonu ir

Vincento Butlerio kilmės dokumentas.

Aloyzu Anastazu Antanu, Mykolas su sūnumi Romualdu Jonu Mataušu, Anupras, Leonas ir Ignotas. Šie abu, gavę iš tėvo kaip palikimą Lukovnicos dvaro dalis su valstiečiais, 1815 metais jas pardavė savo broliui Andrejui. Be to, yra pateikti krikšto metrikai ir bajorų maršalkos liudijimas, patvirtinantys, kad Mataušo, Andrejaus sūnaus, sūnūs gavo iš tėvo Lukovnicos dvarą su valstiečiais ir dalyvavo rinkimuose, ir kad Vincentas ir Mykolas, Mataušo sūnūs, įrašyti į giminės kilmės knygą.

Todėl (...) nusprendžiame nurodytus Vilniaus Bajorų deputatų rūmų susirinkimo faktus apie Butlerių giminės išvardintus asmenis patvirtinti. Bajorų deputatų rūmai turi garbės Jūsų aukštajai kilnybei pranešti Heroldijos žinybos nutarimą dėl Butlerių giminės tam, kad jis būtų paskelbtas.

Ursulė Teodora Butlerytė-Pilsudskienė (centre) su dukterimis Teresė ir Julija. XIX a. antroji pusė. Foto: Butlerių giminės archyvas.

Vaikai, pralenkę tėvą pakeliui į kapą... Šimtamečiai įrašai antkapinio kryžiaus šone Kavarsko kapinėse. Foto: TK, VŽM.

ka (Kulikauskaite) sulaukė trijų sūnų: Julijono Jono, Aloyzo Anastazijaus Antano ir Viktoro.

Kitas jo brolis **Mykolas Antanas BUTLERIS (1786-?)** su žmona Magdalena Sokolovska (Sakalauskaite) užaugino sūnų Romualdą Joną Mataušą.

Dvyniai **Anupras** ir **Leonas BUTLERIAI**, gimę 1788 m., žinomų palikuonių nepaliko.

Jaunylis jų brolis **Ignotas BUTLERIS (1793-?)** su žmona Julijona Prušak turėjo tris sūnus: Angelą Vincentą, Juozapatą Jokūbą Erazmą ir Valentą.

Penktoji karta

Tarp 22 žinomų šios kartos atstovų yra net aštuoni žinomi Ukmergės pakamario Vincento Butlerio (1771-1843) vaikai.

Vyriausiasis jo sūnus **Juozapas Teodoras Benediktas BUTLERIS (1808-1831)**, gimęs 1808 m. kovo 24 d., būdamas vos 23 metų, dalyvavo 1831 m. valstiečių sukilime ir žuvo mūšyje prieš carinės Rusijos kariuomenę prie Rykantų (Vilniaus r.).

Teodora Uršulė Otilija BUTLERYTĖ-PILSUDSKA (1811-1886) Lietuvos ir Lenkijos istorijoje labiausiai žinoma kaip maršalo Jozefo Klemenso Pilsudskio (1867-1935) močiutė. Gimusi 1811 m., ji augo Repšėnuose (Anykščių r.), paskui Vilniuje, kur seserų vizitiečių vienuolyno internate globojama įgijo išsilavinimą, išmoko vokiečių ir prancūzų kalbas, skambinti fortepijonu.

1832 m. Repšėnuose ji susižadėjo su Piotru Pavelu Pilsudskiu (1794-1851), kilmingu lenkų dvarininku (herbas „Pilsudski“). Tais pačiais metais vyro gimtajame krašte Paringio (Ignalinos r.) bažnyčioje ji ištekėjo ir sulaukė aštuonių vaikų, iš kurių tik penki užaugo, tarp jų ir pirmagimis Jozefas Vincentas Pilsudskis (1833-1902) – būsimojo Lenkijos valstybės kūrėjo ir vadovo tėvas. Iškart po vedybų šeima gyveno žmonos tėviškėje Repšėnuose, paskui prie vyro brolio šeimos Lyduvėnuose (Raseinių r.), o netrukus įsikūrė Pašušvyje (Kėdainių r.), kur jauna šeima ėmėsi tvarkyti našle likusios vyro tetos ūkį su 500 hektarų žemės.

Mirus T. Pilsudskos tėvui V. Butleriui, Pilsudskiai 1843 m. persikėlė į Repšėnus ir čia gyveno iki 1849 m., prižiūrėjo giminės ūkį, matyt, tol, kol jį jau galėjo perimti 25-erių sulaukęs jaunesnysis T. Pilsudskos brolis Jonas Nepomukas Butleris (1824-1899).

Grįžusi visam laikui gyventi į Pašušvio dvarą, jau po poros metų T. Pilsudska liko našlė. Kaip Pašušvio dvarininkė ji fundavo Pajieslio (Kėdainių r.) bažnyčios statybą, 1857-1862 m. bažnyčia buvo pastatyta ir 1863 m. konsekruota, bet po sukilimo numalšinimo negavo carinės Rusijos valdžios leidimo pamaldoms. 1885 m., būdama jau 74 metų, ji dalyvavo piligrimų žygyje iš Kauno į Vilnių ir jį pėsčiomis įveikė. Mirė 1886 m. spalio 5 d. Jos noras būti palaidotai šalia vyro Krakų (Kėdainių r.) kapinėse liko neišpildytas, nes tas kapines tuo metu buvo ruošiamasi likviduoti. Todėl T. Pilsudskos kapas buvo supiltas garbingoje vietoje priešais jos statytos Pajieslio bažnyčios centrinės duris.

Valerija BUTLERYTĖ-KONTAUTIENĖ buvo ištekėjusi už žinomo Traupio dvarininko Zigmanto Kontauto – Žemaitijos bajorų giminės atstovo (herbas „Denbno“). Kontautų šeimai iki XX a. vidurio priklausė Traupio (Laukagalių) dvaras.

Elžbieta BUTLERYTĖ-MIKALAUŠKIENĖ (?-1894), ištekėjusi už Vaitiekiaus Michalovskio (Mikalausko), sulaukė dukters Elenos. Ji buvo maršalo Juozapo Klemenso Pilsudskio (1867-1935) promočiutė, kai jos anūkė (Elenos dukra) Marija Bilevič (Bilevičiūtė) ištekėjo už savo motinos pusbrolio Juozapo Vincento Petro Pilsudskio (1833-1902). Mirė 1894 m.

Erazmas Antanas Apolinaras BUTLERIS, gimęs 1818 m. kovo 31 d., mirė Šveicarijoje, sirgdamas džiova.

Tadas Kristinas Leonardas BUTLERIS (1822-1910), gimęs 1822 m. lapkričio 29 d. Repšėnuose, inžinierius, carinės Rusijos kariuomenės atsargos kapitonas, gyvenęs Butlerių giminės dvarelyje Labeikiuose, 1861 m. buvo išrinktas Ukmergės taikos teisėju. 1853 m. sudarytame Kauno gubernijos dvarų savininkų sąrašė T. Butleris minimas kaip trijų dvarų – Desekiškio (Desiukiškių), Jociškio ir Leliūnų savininkas, šiose savo valdose turėjęs 114 baudžiauninkų. Dėl palankumo 1863 m. sukilimui jis 1864 m. pavasarį neteko viso turto ir buvo išgabentas į tremtį Cviliske Kazanės gubernijoje (dabar – Totorija, Rusija), kur paskui nuvyko ir jo žmona Kazimiera Šmigelska (Šmigelskaite). Šeima išsirūpino leidimą persikelti į Nižnyj Novgorodą, kur augino tris vaikus: Vitoldą Ježį, Tadą Aloyzą ir Kazimierą Antaną. Senatvėje persikėlęs į žmonos tėviškę Juchnavoje (dabar Baltarusijoje), ten ir mirė 1910 m.

Jonas Nepomukas Domykas Apolinaras BUTLERIS (1824-1899), gimęs 1824 m., vedė Inocentą Minmontovą (Minmontaitę, pagal pavardę tikriausiai kilusią iš Žemaitijos) ir nuo 1858 iki 1875 m. su ja sulaukė bene vienuolikos vaikų. Iš jų tik

sūnūs Cezaris Liudvikas Ignatas (1861-1898) ir Juozapas Vincentas (1875-1902) bei dukterys Evelina (1859-?), Paulina (1862-?) ir Marija Juzefa (1870-?) išgyveno iki pilnametystės. Kiti vienas po kito vaikystėje gulė Kavarsko kapinėse: 4 metų Darja (1858-1862), 6 metų Juozapas Jonas Inocentas (1863-1869), 6 metų Ona (1872-1878), 10 metų Erazmas Pranciškus (1868-1878), taip pat ketverių Jonas (1866-1870), pusmetinis Tadas...

J. Butleris savo amžių tikriausiai nugyveno Repšėnuose, kur buvo paskutinis iš Butlerių, valdęs šį giminės dvarą. 1853 m. sudarytame Kauno gubernijos dvarų savininkų sąrašo J. Butleris minimas kaip dviejų dvarų – Rapšėnų (Repšėnų) ir Plaštokų (Plaštakos) savininkas, abiejuose dvaruose turėjęs po 86 baudžiauninkus, o Repšėnuose dar ir du laisvuosius valstiečius. Repšėnuose jam priklausė 640 dešimtinių ariamos žemės, 223 dešimtinės nedarbamos žemės ir 524 dešimtinės miško, o Plaštakoje buvo 334 dešimtinės jam priklausiusių arimų, 66 dešimtinės niekam tikiosios žemės ir 52 dešimtinės miško. Per 1863 m. sukilimą J. Butleris rėmė sukilėlius, už tai nuo 1865 m. kovo 23 d. iki senatvės carinės Rusijos slaptosios policijos buvo stebimas.

1892-1894 m. jis buvo naujos Traupio bažnyčios statybos komiteto narys.

Miręs 1899 m. balandžio 10 d., jis paliko savo žemiškuosius turtus žmonai, tuo metu dar netekėjusiai dukteriai Marijai Juzefai bei paskutiniajam tuo metu dar likusiam gavam sūnui Juozapui Vincentui ir buvo palaidotas Kavarsko kapinėse.

Jo atminimui artimieji iškart pastatė akmeninį paminklą su kryžiumi ir vainiku apjuostu portretu (atvaizdo vietoje XXI a. pradžioje tik skylė akmenyje belikusi). Vien įrašas akmenyje iki šiol liudija, kad Jonas Butleris buvo paskutinio Ukmergės pakamario Vincento sūnus, teisingas dvaro valdytojas, geras vyras ir tėvas.

Jo antkapinio paminklo šone buvo iškalti ir visi septyni anksčiau mirusių („Pralenkusių tėvą pakeliui į kapą“, kaip liudija įrašas lenkų kalba) jo vaikų vardai – matyt, tėvas prie jų ir buvo palaidotas.

Jauniausias Vincento šeimoje **Augustinas Grigas Raimundas BUTLERIS** buvo gimęs 1826 m. sausio 31 d., tolesnis jo likimas nežinomas.

Tėvonijoje likusio Vincento jaunesniojo brolio Andrejaus Jono Butlerio (1781-1844) šeimoje užaugo keturi sūnūs, tarp kurių labiausiai žinomas ir stipriausią giminės šaką užaugino **Teodoras Juozapas BUTLERIS (1806-?)**. Jis gimė 1806 m. kovo 26 d. Labeikiuose, senajame Butlerių dvarelyje netoli Leliūnų, apie 1841 m. perėmė jį iš tėvo ir ten šeimnininkavo bene porą dešimtmečių. 1848 m. surašant Leliūnų parapijos gyventojus, Labeikių dvarelyje minima Teodoro ir Liudvikos Kelpšovos (Kelpšaitės) Butlerių šeima, kurioje auga sūnūs 10 metų Leonas ir 7 metų Eustachijus bei dukterys 6 metų Teodora ir 3 metų Pranciška.

Matyt, vyresniosios dukterys nesulaukė pilnametystės, nes žinoma, kad šioje T. Butlerio šeimoje užaugo keturi sūnūs: Leonas Kazimieras, Eustachijus Julijonas, Ernestas Aleksandras ir Teodoras Vitalis bei vienintelė duktė Virginija. Kai šis dvaras po 1863 m. sukilimo už Butlerių palankumą sukilėliams buvo suvalstybintas, 1872 m. T. Butleris jau gyveno Pagojėje netoli Anykščių. Nežinia, kokiais keliais įsigytame naujame šeimos dvarelyje XIX a. pabaigoje buvo likę gyventi jo sūnus Ernestas Aleksandras Butleris (1853-?), tačiau tolimesnis Pagojės Butlerių likimas nežinomas.

Pasak vietinių žmonių prisiminimų, dvarelis šeimininkas mirė, palikęs našlę, kuri sukūrė kitą šeimą, tad kelis dešimtmečius Butleriams tarnavęs Pagojės dvarelis XX a. pradžioje atiteko kitai giminei, o vėliau ir išvis sunyko.

Tiesa, Butlerių pėdsakai Labeikiuose vėl šmėkšteli XIX a. pabaigoje: 1889 m. Kauno gubernijos žemvaldžių sąrašo minima, kad Labeikių dvarelis vėl priklauso Butleriams – visiems keturiems Teodoro Juozapo sūnams. Tačiau tai – jau paskutinė užuomina apie Butlerius šioje vietovėje...

Dar trys Teodoro Juozapo broliai žymesnių pėdsakų krašto istorijoje nepaliko. **Aleksandras Ignatas BUTLERIS**, gimęs 1808 m. vasario 27 d., mirė 1844 m., nepalikęs palikuonių. **Laurynas Napoleonas Mataušas BUTLERIS**, gimęs 1809 m. birželio 9 d., vedęs Mariją Berg, užaugino sūnų Tada Konstantiną Viktorą. Yra žinoma, kad 1848 m. jis gyveno Sankt Peterburge (Rusija). **Julijonas Zenonas Mataušas BUTLERIS**, gimęs 1810 m. liepos 3 d., irgi mirė jaunas 1836 m., šeimos nespėjęs sukurti.

Netoli driekėsi ir Vincento Jokūbo Butlerio (1785-1843) palikuonių šakos. Nėra jokių žinių, kad trys jo sūnūs būtų pratęsę Butlerių giminę.

Julijonas Jonas BUTLERIS gimė 1812 m. rugpjūčio 10 d., buvo pakrikštytas Breste (Baltarusija) ir mirė jaunas 1836 m. **Aloyzas Anastazijus Antanas BUTLERIS**, gimęs 1819 m. vasario 2 d., irgi mirė 1836 m. O apie **Viktorą BUTLERI** žinoma tik tiek, kad 1848 m. jis gyveno Sankt Peterburge (Rusija).

Mykolo Antano Butlerio (1786-?) sūnus **Romualdas Jonas Mataušas BUTLERIS**

Vincento Butlerio vaikų bajorystės pripažinimo dokumentas

Visos Rusijos valdovo, Jo Didenybės Imperatoriaus įsakymas Vilniaus Bajorų deputatų rūmų susirinkimui, gavus iš Ukmergės apskrities Vincento, sūnaus Ignoto, Butlerio prašymą išduoti bajorystės liudijimus jo trivardžiams sūnams Erazmui Antanui Apolinarui, Tadu Kristinui Leonardui ir Jonui Nepomukui Dominykui Apolinarui Butleriams ir Heroldijos žinybai nustatčius: įrodymus, kad Butlerių giminė priklauso bajorų luomui, Heroldijos žinyba jau nagrinėjo ir savo rezoliucija patvirtino šios giminės, taip pat ir Vincento, Ignoto sūnaus, Butlerio sūnaus, bajorišką kilmę; trivardžių jo sūnų Erazmo Antano Apolinaro ir Tado Kristino Leonardo, keturvardžio sūnaus Jono Nepomuko Dominyko Apolinaro gimimo liudijimai, patvirtinti Dvasinės konsistorijos, pateikti, o priskyrimą jų šiai giminei liudija Vilniaus Bajorų deputatų rūmų dokumento kopija.

Todėl pagal Vincento Butlerio prašymą jo išvardintiems sūnams išduoti liudijimus apie jų bajorystę pagal nustatytą tvarką ir Heroldijos žinybos šių metų birželio 6 dienos sprendimo kopiją nusiusti Vilniaus Bajorų deputatų rūmų susirinkimui, kuris turėtų išreikalauti iš prašytojo 8 rublių mokesčių už šiam reikalui panaudotus vietoj herbino keturis paprasto popieriaus lapus ir išsiųsti jį į izdą.

Jono Butlerio antkapinis kryžius Kavarsko kapinėse. Foto: TK, VŽM.

Kazimieras Antanas Butleris, labiau žinomas kaip rašytojas Vladas Butleris. Foto: Butlerių giminės archyvas.

(1816-apie 1857) gimė 1816 m. rugsėjo 15 d. Su žmona Aleksandra Nepokojčyc-ka užauginęs du sūnus: Mykolą Piotrą ir Antaną Tada, jis mirė iki 1857 m., palikęs našlę gyventi Ukmergėje.

Tarp trijų Ignoto Butlerio (1793-?) sūnų labiau žinomas tik vidurinis **Juozapas Jokūbas Erazmas BUTLERIS**, gimęs 1838 m. liepos 21 d. Jis vedė Ukmergėje 1862 m. Klotildą Gibner. Apie jo palikuonis nežinoma, bet 1897 m. jis buvo Mas-koje (Rusija) nuteistas, neteko visų bajorystės teisių ir buvo ištremtas į Sibirą prie Jenisiejaus.

Kitų dviejų jo brolių išliko tik gimimo datos: **Angelas Vincentas BUTLERIS** gimė 1837 m. balandžio 16 d., **Valentas BUTLERIS** gimė 1850 m. vasario 20 d. Tolėnis abiejų brolių likimas nežinomas.

Šeštoji karta

Šeštojoje šios giminės kartoje įrašyti 27 asmenys, tačiau tik keletas iš Butlerių paliko žymesnių pėdsakų ir palikuonių kartomis sustiprino giminę.

Jozefas Vincentas Piotras PILSUDSKIS (1833-1902), vyriausiasis Teodoros Butlerytės-Pilsudskos sūnus ir Lenkijos valstybės vadovo Jozefo Klemento Pilsudskio (1867-1935) tėvas, gimė 1833 m. vasario 22 d. Repšėnuose (Anykščių r.), kur po vedybų Butlerių dvare buvo įsikūrusi jaunavedžių šeima. Vasario 24-ąją jį krikštijant Traupio bažnyčioje, krikštynų liudininkais buvo senelis Vincentas Butleris su žmona bei motinos seserys Valerija Butlerytė ir Elžbieta Butlerytė-Mikalauskienė.

Vėliau jis su tėvais persikėlė į vidurio Lietuvą, mokėsi Kražių gimnazijoje, bet po senelio Vincento Butlerio mirties paauglystę 1843-1849 m. praleido Repšėnuose, toliau mokėsi Ukmergės gimnazijoje. Baigęs agronomijos studijas, 1863 m. balandžio 22 d. Teneniuose (Šilalės r.) jis vedė Mariją Bilevič (Bilevičiūtę, 1842-1884), savo pusėsėserės dukterį, ir gavo solidų kraštą – apie 12 tūkst. hektarų žemės su keliais dvarais. Šeima gyveno Vilniaus krašte ir Vilniuje, kur sulaukė 12 vaikų, iš kurių dešimt užaugo, kūdikystėje mirė tik paskutiniai dvynukai.

Šalia Lenkijos valstybės galva tapusio ketvirtojo iš vaikų sūnaus Jozefo Klemen-
to žymius pėdsakus istorijoje paliko ir kiti šios šeimos vaikai: etnografas Bronislavas Petras Pilsudskis (1866-1918), ekonomistas, Lenkijos senatorius Adomas Pilsudskis (1869-1935), politikas Jonas Pilsudskis (1876-1950).

J. Pilsudskis mirė 1902 m. balandžio 15 d. Sankt Peterburge (Rusija).

Kazimieras Antanas BUTLERIS (1867-1945) – rašytojas, Rusijoje žinomas kaip Vladimiras Butleris, o Lietuvoje – Vladas Butleris. Jauniausias iš trijų Tado Butlerio (1822-1910) ir jo žmonos Kazimieros Šmigelskaitės sūnų, gimęs 1867 m. balandžio 23 d. Civilske, užaugęs Nižnyj Novgorode, baigė Sankt Peterburgo komercinę ir Tverės junkerių mokyklą, dvejus metus tarnavo karininku, paskui 1893 m. perėjo į tarnybą carinės Rusijos policijoje. Iki 1914 m. jis buvo pristavas ir policmeisteris Jekaterinoslavo ir Kutaisio gubernijose, Jakutsko srityje. 1914 m. iki Pirmojo pasaulinio karo pradžios padirbėjęs Lenos aukso kasyklų administracijoje, jis buvo mobilizuotas į kariuomenę ir karo metais buvo karininkas fronte.

Po Spalio revoliucijos 1919 m. jis atvyko į Lietuvą, visiškai nemokėdamas lietuvių kalbos įstojo savanoriu į Lietuvos kariuomenę ir tarnavo baltarusių batalione. Demobilizuotas ir nerasdamas būdo Lietuvoje pragyventi, jis persikėlė į Rygą ir ten atidarė rusų literatūros leidyklą „Gyvenimo mokykla“, kurioje leido ir lietuvių literatūros bei tautosakos vertimus į rusų kalbą. Pats rašė rusiškai, nors vyresniame amžiuje savo kūrinius pats ėmė versti į lietuvių kalbą. Jis išleido biografinį romaną „Už ką?“ (1929 m.) bei dar keletą jo tematiką praplešusių mažiau žinomų romanų, kuriuose pasakojo apie lietuvius ir lenkus tremtyje Rusijoje. Maždaug nuo 1930 m. jis persikėlė į Kauną ir čia praleido senatvę, bendradarbiavo spaudoje. Su žmona Marija Kiaušaitė jis užaugino dukteris Mariją ir Rają Butlerytes. Mirė 1945 m. vasario 23 d. Mlade Buky (Čekija), traukdamasis į Vakarų.

Juozapas Vincentas BUTLERIS (1875-1902) buvo jauniausias paskutiniojo Repšėnų dvarininko Jono Nepomuko Dominyko Apolinaro Butlerio (1824-1899) sūnus, gimęs 1875 m. birželio 8 d. ir tų metų rugpjūčio 5 d. pakrikštytas Traupio bažnyčioje. Daugiau žinių apie jį Vokietijoje gyvenanti Butlerių giminės atšaka neturi.

Tačiau jo atminimą gimtajame krašte iki šiol saugo antkapinis paminklas Kavarsko kapinių pakraštyje – akmeninė kolona simboliškai nulaužta viršūne. Įrašas kolonos postamente skelbia, kad inžinierius Juozapas Butleris užgeso jaunystėje, būdamas 26 metų, 1902 m. rugsėjo 5 d. O dar žemiau likę akmenyje iškalti žodžiai jau antrą šimtmetį liudija apie šios Butlerių šeimos liūdną baigtį: „Motina – paskutiniojo sūnaus atminimui“.

Mat jaunylis Juozapas, prieš trejus metus palydėjęs į Kavarsko kapines savo tėvą, o metais anksčiau – ir vyresnįjį brolių Cezarį Butlerį (1861-1898), buvo likęs

Motinos dovana paskutiniam sūnui Kavarsko kapinėse. Foto: TK, VŽM.

paskutinis vyras iš gausios Butlerių šeimos – kiti broliai ir kelios seserys išmirė vaikystėje, nesulaukę ir paauglystės, dar trys seserys ištekėjo ir išsikėlė gyventi pas vyrus.

Palaidojusi paskutinįjį sūnų ir greta visos šeimos kapo pastačiusi jam atskirai paminklinę koloną, jo motina Inocenta Minmontaitė-Butlerienė, kurios vardas pas-kui kone ištirpo istorijoje, liko viena laukti savo amžiaus pabaigos ir tikriausiai tyliai palaidota prie artimųjų – tačiau jau nebeliko kam net ir jos vardą akmenyje įrašyti. Taip užgeso paskutinioji šios Repšėnų Butlerių giminės atšaka.

Kur nutekėjo dvi jo vyresniosios seserys Evelina ir Paulina, kol kas neišku. O jauniausioji iš Juozapo Vincento seserų Marija Juzefa Butlerytė, atrodo, iš Repšėnų pasuko į Vilnijos kraštą, iš kur buvo kilęs jos vyras. Gimusi 1870 m. lapkričio 29 d. Repšėnuose, 1899 m. pavasarį palaidojusi tėvą ir praėjus kiek daugiau nei metams po jo mirties, ji 1900 m. rugpjūčio 22 d. Kavarsko bažnyčioje susituokė su Marijonu Sokolovskiu (Sakalausku), gimusiu Alovės dvare (Alytaus r.), pareikšdama kunigui esanti ne 29, o tik 26 metų... Kaip ir kur ji toliau gyveno – kol kas dar netyrinėtas giminės istorijos puslapis.

Leonas Kazimieras BUTLERIS (1838-1907), vyriausiasis Teodoro Juozapo Butlerio (1806-?) sūnus, kilęs iš Labeikių (Utenos r.), kur gimė 1838 m. kovo 4 d. ir buvo pakrikštytas kovo 20 d. Leliūnų bažnyčioje, jaunystėje išvyko iš Kauno gubernijos į Rytus ir pradėjo labiausiai Rusijoje išgarsėjusią Butlerių giminės atšaką.

Su žmona Marija Žylinska (Žilinskaite) jis užaugino penkis vaikus: sūnus Bronislovą Stanislovą Teodorą (1866-1930), Levą (1876-1934) ir Jevgenijų (1878-apie 1918), dukteris Adelaidę ir Aleksandrą. 1872 m., su šeima gyvendamas šeimos dvare netoli Spasko (dabar – Penzos sritis, Rusija) ir tuo metu būdamas kolegijos sekretorius (dešimtas pagal rangą Rusijos imperijos valdininkas) bei Tambovo gubernijos valstybinio turto valdybos viršininkas, jis kreipėsi su prašymu įrašyti jį ir jo vyriausiąjį sūnų į Tambovo gubernijos Rusijos bajorų registrą. Eidamas 70-uosius metus, mirė Tverėje (Rusija).

Tadas Konstantinas Viktoras BUTLERIS (1843-po 1902), vienintelis Lauryno Napoleono Mataušo Butlerio (1809-?) sūnus, gimė 1843 m. kovo 18 d. Užaugęs ir baigęs studijas Sankt Peterburge (Rusija), kur iš Lietuvos buvo persikėlusį jo šeima, nuo 1866 m. jis dirbo Rusijos Senato spaustuvės raštinėje. 1879-1881 m. jis buvo mobilizuotas į Rusijos kariuomenę ir dalyvavo karinėje operacijoje Turkmėnijoje. Vedęs Leontiną Mariją Voitkevič, jis užaugino vienintelį sūnų Konstantiną (1896-?), gimusį Sankt Peterburge. Paskutinės žinios apie jį – 1902 m. T. Butleris gyveno Omske, kur buvo etatinis patarėjas – itin aukštas penktojo rango valdininkas, apdovanotas Šv. Onos ir Šv. Stanislovo III laipsnio ordinais.

Septintoji karta

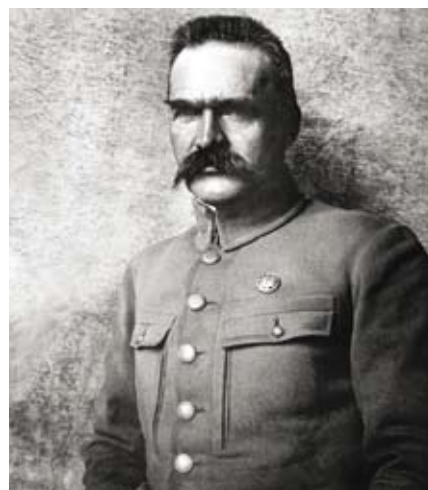
Tarp 34 septintosios Butlerių kartos atstovų, gyvenusių XIX-XX a. sandūroje ar XX a., yra keletas itin ryškių asmenybių, nuspalvinskiusių šios giminės istoriją.

Jozefas Klemensas PILSUDSKIS (1867-1935) – žymiausias Butlerių giminės politikas, visą dešimtmetį, 1926-1935 m., buvęs aukščiausias Lenkijos valstybės vadovas, į valdžią atėjęs po karinio perversmo. Gimęs 1867 m. gruodžio 5 d. Zalavo dvare (Švenčionių r.), jis buvo ketvirtasis vaikas gausioje Jozefo Vincento Piotro Pilsudskio (1833-1902) ir jo žmonos Marijos Bilevičiūtės (1842-1884) 12 vaikų šeimoje. Kadangi jo tėvas, Teodoros Uršulės Otilijos Butlerytės-Pilsudskos (1811-1886) vyriausiasis sūnus, buvo vedęs savo motinos sesers anūkę – pusseserės dukterį, todėl politikas J. Pilsudskis tuo pačiu metu yra ir septintosios, ir aštuntosios Butlerių giminės kartų atstovas.

Nuo 1874 m., kai sudegė tėviškės dvaras, jis augo ir mokėsi Vilniuje, 1885-1886 m. studijavo Charkove (Ukraina) mediciną, bet iš universiteto už anticarinę veiklą buvo pašalintas. 1888-1892 m. jis su broliu Bronislovu praleido tremtyje Sibire už dalyvavimą pasikėsinant į carą Aleksandrą III. Grįžęs gyveno savo šeimos Adomavo dvare netoli Šilalės. 1892 m. įstojęs į Lenkijos socialistų partiją, J. Pilsudskis tolesnį savo gyvenimą pasky-

Aleksandrijos dvarelis Spasko apskrityje, XX a. pradžioje priklausęs Leono Kazimiero Butlerio šeimai. Apie 1905-1910 m. Foto: Butlerių (Prancūzija, Vokietija), Podgajeckųjų (Prancūzija) ir Doroševskijų (Vokietija) archyvas.

Jozefas Pilsudskis.

J. Pilsudskio motinos kape Vilniaus Rasų kapinėse palaidota ir jo širdis.

Bronislovas Butleris.

Levas ir Ana Butleriai, laiminga šeima apie 1910 m. Foto: Butlerių giminės archyvas.

Leonidas Butleris, tuo metu dar Rusijoje. Foto: Butlerių giminės archyvas.

rė politinei veiklai, nuo 1907 m. vadovavo šios partijos atskilusiam dešiniajam sparnui ir pradėjo kurti ginkluotus partijos būrius. 1914 m. Paryžiuje jis paskelbė, kad būsiamasis karas – vienintelė galimybė atkurti Lenkijos nepriklausomybę, dėl tokios pozicijos sulaukė didžiųjų Europos šalių ir netgi JAV pritarimo. 1914-1916 m. jis organizavo Lenkijos kariuomenę, o 1916 m. lapkričio 5 d. paskelbė Lenkijos nepriklausomos valstybės atkūrimą, save paskirdamas Lenkijos vyriausybės karinio departamento direktoriumi. Už tokį iššūkį vokiečių okupacinės valdžios 1917 m. jis buvo suimtas ir iki karo pabaigos kalinamas. Pasibaigus Pirmajam pasauliniam karui, 1918 m. lapkričio 11 d. J. Pilsudskis buvo paskelbtas Lenkijos valstybės viršininku ir buvo juo iki 1922 m., kol Lenkija išsirinko pirmąjį prezidentą Gabrielių Narutavičių. Sukūręs šeimą su Aleksandra Ščerbinska, jis užaugino dukteris gydytoją Vandą Pilsudską (1918-2001) ir lakūnę Jadvygą Pilsudską-Jaraševską (g. 1920 m.).

Kaip Lenkijos vadovas 1919 m. jis bandė atkurti istorinę Lenkijos ir Lietuvos valstybę, tačiau Lietuvoje nesusilaukė pritarimo. Tuo tarpu Europoje jis išgarsėjo siekiu sukurti Tarpjūrio valstybių federaciją, kviesdamas į ją įsijungti Lietuvą, Latviją, Estiją, Suomiją, Baltarusiją, Ukrainą, Vengriją, Rumuniją, Jugoslaviją ir Čekoslovakiją.

1923-1926 m. J. Pilsudskis vadovavo Lenkijos kariuomenės Generaliniam štabui, bet ekonominei padėčiai šalyje blogėjant 1926 m. vadovavo kariniam perversmui, po jo 1926-1935 m. buvo vienvaldis valstybės vadovas ir karo ministras, kiek laiko ėjo ir ministro pirmininko pareigas. Jam vadovaujant buvo parengta nauja 1935 m. Lenkijos Konstitucija, tačiau jos įgyvendinimo J. Pilsudskis nebesulaukė – susirgo vėžiu ir 1935 m. gegužės 12 d. mirė Varšuvos Belvederio rūmuose. Jo kūnas palaidotas Krokuvos Vavelyje, o širdis – Vilniuje, Rusų kapinių panteone.

Raja (Raisa) Butlerytė-JUSAITIENĖ (1917-1991), rašytojo Vlado Butlerio (1867-1945) duktė, viena iš nedaugelio šios giminės atstovų, kuri pratęsė Butlerių giminės lietuviškąją liniją. Gimusi 1917 m. Rusijoje, augusi Rygoje, apie 1930 m. ji atvyko į Kauną ir gyveno protėvių gimtajame krašte Lietuvoje, studijavo Klaipėdos pedagoginiame institute, o jį 1939 m. perkėlus į Panevėžį, čia baigė studijas. Dirbdama anglų ir vokiečių kalbų mokytoja Marijampolės gimnazijoje, Antrojo pasaulinio karo metais ji sukūrė šeimą su tos gimnazijos direktoriumi Vytautu B. Jusaičiu. 1945 m. sovietiniam saugumui vyrą suėmus ir įkalinus lageryje Sibire, ji liko Lietuvoje ir čia užaugino dukterį Jūratę bei sūnus Vytautą ir Gediminą. Pasitraukusi iš Marijampolės, pokario metais R. Jusaitienė buvo pirmoji Vidzgalių (Lazdijų r.) pradžios mokyklos mokytoja.

Tik 1957 m. ji gavo sovietinio saugumo leidimą vykti su sūnumis pas vyrą į tremtį Krasnojarsko krašte ir ten kartu su juo gyventi. Net ir būdama toli nuo Lietuvos, kur liko gyventi jos duktė, ji sekė įvykius, sielojosi ir išgyveno dėl pavojų, iškilusių atgimstančios Lietuvos nepriklausomybei. Protestuodama prieš sovietinių desantininkų veiksmus Lietuvoje, Maskvoje susideginusio Stanislovo Žemaičio pavyzdžio įkvėpta, Sibiro taigos tremtinių kaimelyje 1991 m. kovo 15 d. vakare ji suliepsnojo gyvu fakelu ir susidegindama pasiaukojo vardan savo protėvių krašto laisvės.

Bronislovas BUTLERIS (1866-1930), vyriausias į Rusiją persikėlusio Leono Butlerio (1838-1907) sūnus, žymus Rusijos karo inžinierius, šįkart pristatomas atskira publikacija „Viena sena nuotrauka“ – šio Butlerių giminės atstovo gyvenimas įdomus ir Rusijoje.

Jo jaunesnysis brolis **Levas BUTLERIS (1876-1934)**, užaugęs ir mokėsis Maskvoje, įgijęs geležinkelių ir tiltų statybos inžinieriaus išsilavinimą, ten apie 1907 m. susituokė su Ana Kovrigina (1888-1919). Šeima gyveno Maskvoje, kur turėjo didelius namus prestižinėje miesto vietoje, ir augino keturis vaikus: dukteris Verą, Valentina ir Nataliją bei jaunylį sūnų Levą. Jis taip pat turėjo didelį 12 kambarių vasarnamį tarp Penzos ir Spasko, kuriame laiką leisdavo jo ir brolio Bronislovo šeimos. L. Butleris buvo Trans-Sibiro geležinkelio magistralės statybos vadovaujantis inžinierius Irkutsko regione, žavėjosi tomis vietovėmis ir ypač Baikalo ežeru.

Po Spalio revoliucijos 1919 m. visa šeima, palikusi namus Maskvoje, turėjo bėgti į pietus, iščius mėnesius gyveno traukiniuose tarp ryšulių ir pabėgėlių, kol apsistojo Sevastopolyje (Krymas, Ukraina). Ten kilus šiltinės epidemijai, vienas po kito mirė L. Butlerio sūnus, žmona ir vyriausioji duktė Vera. Likęs našliu su dviem dukterimis, jis išplaukė laivu į Stambulą (Turkija), o iš ten kartu su kitais pabėgėliais iš Rusijos pervaziavo į Serbiją. Ten L. Butleris sugebėjo pradėti medienos verslą, tačiau 1929 m. per krizę bankrutavo ir emigravo į Maroką, sužinojęs, kad ten reikia geležinkelio tiesimą išmanančių inžinierių, paskutiniaisiais gyvenimo metais vėl dirbo pagal specialybę. Miręs 1934 m. rugpjūčio 29 d., jis buvo palaidotas Maroko sostinės Rabato kapinėse.

Aštuntoji karta

XX a. Butleriai pasklido po Europą: tarp 34 žinomų aštuntosios kartos atstovų tik keletas dar gyveno Lietuvoje, keletas – Spalio revoliucijos nusiaubtoje Rusijoje, o dauguma – Vakarų Europoje: Vokietijoje, Prancūzijoje, kur pasitraukė, ieškodami saugesnio gyvenimo.

Danielius BUTLERIS (1901-1960), generolo majoro Bronislovo Butlerio (1866-1930) ir jo žmonos Nadeždos von Hemelman (Hemmelmann) vyriausiasis sūnus (dviems vaikams mirus kūdikystėje) gimė 1901 m. rugsėjo 30 d. Rytų Kinijos geležinkelio stotyje Pograničnaja Mandžiūrijoje. 1919 m. gegužę jis baigė mokyklą Sevastopolyje ir, užuot pasinaudojęs teise studijuoti, išėjo tarnauti į Juodosios jūros laivyną. 1920 m. lapkritį jis atsiveikino su gimtąja Rusija, išplaukdamas su generolo Piotro Vrangelio armijos laivu kaip viršila vairininkas, paskui dvejus metus tarnavo kariniame laivyne Tunise.

1922 m. D. Butleris atvyko į Prancūziją ir čia pasiliko visam gyvenimui, baigė inžinieriaus mechaniko studijas ir dirbo pagal specialybę garo katilų kompanijoje Belforte, Rytų Prancūzijoje, paskui kitose vietovėse centrinėje šalies dalyje. 1928 m. rudenį Paryžiuje jis vedė paryžietę Klotildą Sauve (1901-1973), po trejų metų ir pats tapo natūralizuotu prancūzu. Šeima užaugino tris vaikus: dukteris Moniką Heleną (g. 1929 m.) ir Mari-Klod Nadiną (g. 1939 m.) bei sūnų Žaką André (g. 1936 m.), Mirė 1960 m. sausio 16 d. Belforte, abu su žmona palaidoti centrinėje Prancūzijoje, Mayet-de-Montagne miestelio kapinėse.

Danieliaus jaunesnysis brolis **Leonidas Kazimieras Renė BUTLERIS (1913-...)**, gimė 1913 m. rugpjūčio 13 d. Sevastopolyje. Kai jo vyresnysis brolis Danielius su generolo P. Vrangelio laivynu pasitraukė į Europą, jis su motina liko Sevastopolyje. Jo svajonė tapti karo laivyno jūreivių liko neįgyvendinta: tėvas – carinės kariuomenės generolas, motina vokiečių, brolis – su baltagvardiečiais, tad tokią biografiją turintis jaunuolis sovietinės Rusijos kariuomenėje buvo nepageidaujamas. Vis dėlto jis išplaukė: įgijęs jūreivystės elektromechanikos specialybę, L. Butleris dirbo prekybiniuose laivuose Juodojoje jūroje ir Arkties vandenyne.

1937 m. jis vedė Eleną Skorik, gimusią 1919 m., ir su ja augino tais pačiais metais Nikolajeve (Ukraina) gimusią dukterį Liudmilą Butler. 1941 m. Mariupolyje (Ukraina) jis sukūrė kitą šeimą, vedęs Aną Ukrainškąją, gimusią 1915 m., ir netrukus su ja sulaukė dukters Jevgenijos Butler. Abi dukterys paskui užaugo su motinomis, nes tėvui nebebuvo lemta jas pamatyti.

Prasidėjus Antrajam pasauliniam karui, 1941 m. L. Butleris buvo mobilizuotas į Raudonąją armiją, o 1942 m. jau buvo vokiečių karo belaisvis, dirbo gamykloje Vokietijoje ir 1943 m., remdamasis motinos vokiškąja kilme, įsiregistravo kaip etninis vokiečių. 1945 m. jis liko JAV kariuomenės kontroliuojamoje Vokietijos teritorijoje, o netrukus Prancūzijoje susitiko ir su vyresniu broliu Danieliumi.

1945-1948 m. L. Butleris gyveno ir dirbo Belforte (Prancūzija), o nuo 1948 m. pradėjo vėl dirbti laivuose, plaukiojusiuose iš Bordo (Prancūzija) į Venesuelą. Paskutinės žinios apie jį – 1962 m. L. Butleris gyveno Karakase (Venesuela), vėliau jo pėdsakai dingio, iki šiol nežinoma, ar jis vis dar gyvas, ar jau miręs.

Devintoji karta

Dvidešimt šiuo metu bendraujančių Butlerių giminės devintosios kartos atstovų atvedė šią giminę į XXI amžių – dauguma jų šiandien gyvena įvairiose valstybėse, augina anūkus ar proanūkius.

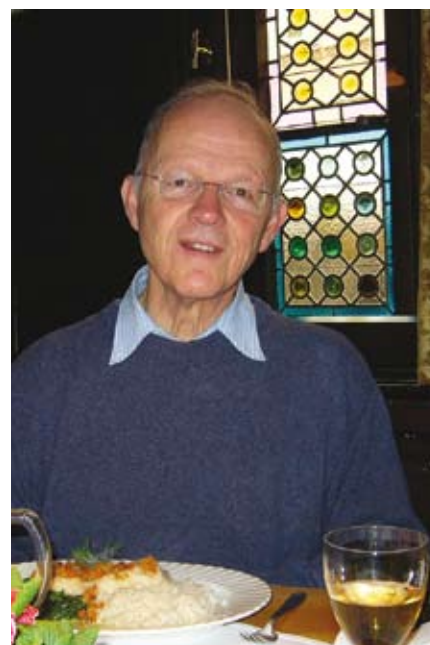
Žakas André BUTLERIS (g. 1936 m.), Danieliaus Butlerio (1901-1936) sūnus, gimęs 1936 m. birželio 21 d. Belforte, kur tuo metu gyveno jo tėvai, vedė Elizabetą Suzaną Treš von Butler (g. 1946 m.), kilusią iš universitetinio miesto Geningeno Žemutinėje Saksonijoje (Vokietija), ir užaugino tris vaikus, tarp kurių – dešimtosios kartos atstovas ir Butlerių genealogijos tyrinėtojas Šarlis Butleris (g. 1973 m.). Jis yra mokslininkas fizikas, fizikos daktaras ir ilgą laiką dirbo Paryžiaus Marijos Kiuri universitete, buvo Jūros fizikos ir chemijos katedros dėstytojas, mokslinio žurnalo „Oceanologica Acta“ vyriausiasis redaktorius.

Dešimtoji ir vienuoliktoji kartos

34 dešimtosios ir 26 vienuoliktosios Butlerių kartos atstovai – daugiausia jaunimas, gyvenantis Rusijoje ar Vakarų Europoje. Senąją giminės pavardę saugo ir tęsia kelios giminės šakos, pirmiausia – Danieliaus Butlerio (1901-1960), sėkmingai pabėgusio iš Rusijos į Vakarus, palikuonys. Protėvių kraštas Labeikiuose, Repšėnuose ar Pagojėje jiems yra tolimas ir nepažįstamas, juo labiau, kad ir senųjų Butlerių valdų pėdsakai čia sunykę, atmintis išblukusi.

Danielius Butleris – baltagvardiečių laivyno jūreivis apie 1920 m. Foto: Butlerių giminės archyvas.

Žakas Butleris, Paryžiaus universiteto dėstytojas, jau pensininkas. Foto: Butlerių giminės archyvas.

Šarlis Butleris su vyriausiuoju sūnumi Pavelu Aleksandru. 2010 m. Foto: Š. Butlerio archyvas.

Rusijos karo inžinierius generolas Karlas Hemelmanas – Bronislovo Butlerio uošvis.
Foto: Butlerių giminės archyvas.

Viena sena nuotrauka

Mordvijos Respublikos (Rusijos Federacija) Zubova Polianos rajono kraštotyros tinklalapis (www.zubova-poliana.narod.ru), imantis senas nuotraukas ir jų pagrindu bandantis atkurti seniai pamirštą savojo krašto istorijos puslapį, 2011-ųjų rudenį papasakojo ir apie Butlerių giminę, į šiuos kraštus atsikrausčiusią iš Aukštaitijos XIX a. viduryje. Šio pasakojimo pretekstu tapo vieno carinės Rusijos generolo ir jo žmonos idiliška užstalė 1910-ųjų pavasarį ar vasaros pradžioje. Štai ką šioje nuotraukoje po šimtmečio perskaitė Rusijos kraštotyrininkai...

Levo Butlerio, gyvenusio Lipiaguose, savo dvare netoli Spasko, vėliau dar ir Aleksandrijoje netoli Torbejevo, šeimoje gimė penketas vaikų: Bronislovas, Levas, Jevgenijus, Adelaidė ir Aleksandra.

L. Butleris Lipiaguose, Spasko apskrityje, apsigyveno vedęs Mariją Žilinską. Ir Butleriai, ir Žilinskiai, būdami lenkiškos kilmės, įsikūrė Rusijoje po to, kai 1794 m. padalinus Lenkiją jos rytinė pusė atiteko Rusijai ir ėmė rusėti. Iki vestuvių Levas (pagal lenkų katalikų tradiciją – Leonas Kazimieras Butleris, Teodoro sūnus) dirbo Tambove, buvo valstybinio turto valdybos tarnautojas.

Butleriai buvo kilę iš senos vokiečių ir lenkų bajorų giminės. Vėliau jie buvo įrašyti į Tambovo gubernijos bajoriškųjų giminių registrą. Bet ir priklausydama kilmingiausiajam Rusijos luomui šeima nebuvo viena iš tų, kurią drįstum pavadinti labai turtinga. Tokia jau ta daugiavaikės šeimos lemtis – kažkam būtinai teks pačiam skintis kelią į gyvenimą, nes iš nedidelio dvaro nebūtų pavykę visiems pragyventi pasiturinčiai.

Tėvai, pasinaudoję pažintimis ir visomis savo šeimos materialinėmis išgalėmis, įtaisė sūnus mokytis privilegijuotose Maskvos mokyklose. Taip Bronislovas pateko į Antrąjį Maskvos kadetų korpusą. Mokymasis šioje įstaigoje, kaip ir šiuolaikinėse Suvorovo sukarintose mokyklose, buvo siejamas tik su tolesne karininko karjera. Bet Bronislovas pasirinko ne pėstininko, ne artilerijos ar kavalerijos karininko, o karo inžinieriaus profesiją. Matyt, tokį jo sprendimą lėmė lenkiškoji prigimtis, nes lenkų kilmės karininkui būtų buvę sunku dalyvauti malšinant lenkų neramumus, kurie tuomet nuolat kildavo. Karo inžinerija buvo palyginti neutrali specialybė – vis toliau nuo ginklų.

Todėl baigęs „kadetką“ Bronislovas įstojo į Nikolajaus inžinerinę mokyklą Sankt Peterburge ir ją baigė 1886 m. Visus karininko laipsnius ir pareigas jam teko užsitarnauti iš eilės ir be jokių protekcijų. Pirmąjį puskarininkio karinį laipsnį – dabar tai būtų seržantas – jis gavo 1886 m. O kaip klostėsi jo karininko karjera vėliau, paaiškėjo tik pažvelgus į Sankt Peterburgo Admiralitete išsaugotą carinės armijos archyvą.

Tarnyba pradėjęs paporučikiu (leitenantu) septintajame ir penktajame pionierių batalionuose, 1891 m. jis tapo poručiku, 1892 m. įstojo į Nikolajaus inžinerijos

Bronislovas Butleris, dvarininko L. Butlerio sūnus, jūrų fortifikacinių įrenginių karo inžinierius statybininkas, Rusijos kariuomenės pulkininkas, būsimasis generolas majoras, su savo žmona Nadežda Hemelman-Butler vasarnamyje, tikriausiai netoli Sevastopolio. 1910 m. pirmoji pusė. Foto: Butlerių (Prancūzija, Vokietija), Podgajeckųjų (Prancūzija) ir Doroševskijų (Vokietija) archyvas.

akademiją ir baigė ją 1895 m., gavo karo inžinieriaus diplomą ir štabskapitono laipsnį. Kaip rašoma jo asmens byloje, abi mokymosi įstaigos jis baigė tarp geriausiųjų, tai yra, mokėsi „puikiai“.

Diplomuotas karo inžinierius gavo paskyrimą į Tolimuosius Rytus, statė karinius įtvirtinimus Chabarovske ir Vladivostoke. Ten jam vadovavo vienas žymiausių Rusijos karo inžinierių generolas leitenantas Karlas Jegorovičius (kitur minimas ir kaip Fiodorovičius) Hemelmanas (Karl Friedrich von Hemmelmann, 1832-1898), Paamūrės karinės apygardos inžinierių viršininkas. Būdamas dar jaunas karininkas K. Hemelmanas dalyvavo 1853-1856 m. Krymo kare, paskui statė Sevastopolio tvirtovę per 1877-1878 m. Rusijos-Turkijos karą. Vėliau jis vadovavo Sachalino įtvirtinimų statyboms ir, eidamas tas pareigas, 1891 m. dalyvavo tiesiant pirmuosius Trans-Sibiro magistralės bėgius Vladivostoke, stebint caraičiui Nikolajui Aleksandravičiui – būsimajam imperatoriui Nikolajui II.

Šalia profesinės karjeros K. Hemelmanas buvo dar ir daugiavaikis tėvas – jis augino 8 vaikus, vienas iš jo sūnų tapo pulkininku. Bet kartu su sūnumis jo šeimoje augo ir dukterys. Vieną iš jų, Nadeždą, Bronislovas Butleris ir vedė.

Bajoro generolo K. Hemelmano vaikų likimas XX amžiuje skirtingai klostėsi: vieniems – tragiškai, kitiems – geriau. Pavyzdžiui, jo dukters Veros ir jos vyro, dekabristo M. A. Bodisko palikuonio, proanūčiai dabar gyvena Amerikoje, San Franciske.

1897 m. B. Butleriui buvo suteiktas kapitono laipsnis, o 1902 m. jis buvo išsiųstas dirbti inžinieriumi į Port Artūrą, nuo Rusijos-Japonijos karo pradžios dalyvavo jo gynyboje. 1904 m., po antrojo tvirtovės bombardavimo, Nadežda su trejų metų pirmagimi Danieliumi išvyko į gimtinę, į Spasko apskritį, išsi-veždama lagamine kaip suvenyrą ir sviedinio skeveldrą, kuri išmušė jų namo langą. Po aštuonių mėnesių apsiausties, kuri visiems Port Artūro gynėjams buvo įskaityta kaip vienuolika tarnybos metų, B. Butleris parplaukė atgal į Rusiją Indijos vandenynu, Raudonąja ir Viduržemio jūromis.

Ilgėliau paatostogavęs, jis vėl sulaukė paskyrimo į Tolimuosius Rytus ir nuo 1906 iki 1911 m. tarnavo Vladivostoke. Nuo 1907 m. jis – pulkininkas, o nuo 1911 m. – jau Sevastopolio fortifikacinių įtvirtinimų vyriausiasis inžinierius. Susiruošęs ten išvykti jį priėmė pats Rusijos imperatorius Nikolajus II ir pateikė užduotį – pastatyti Sevastopolyje sausąjį doką. Šią užduotį jis atliks puikiai – dokas bus pastatytas per rekordiškai trumpą laiką Ponajotovo raguvoje. 1913 m. jam suteiktas generolo majoro karinis laipsnis.

Paskui jį perkėlė tarnauti į Petrogradą, kur, prasidėjus karui su vokiečiais, jis ėmėsi uosto įtvirtinimo darbų. Vėliau jis vadovavo inžineriniams darbams, apsaugodamas Archangelsko ir Murmansko pakrantes nuo vokiečių povandeninių laivų.

Sunku pasakyti, kokie motyvai lėmė, kad 1919 m. generolas B. Butleris ėmė tarnauti naujamai bolševikų valdžiai. Daugumos carinės armijos karininkų padėtis tuo metu buvo beviltiška – jie liko be jokio pragyvenimo šaltinio nusiaubtoje šalyje. Bolševikų vyriausybė, iš pradžių kiek dvejojusi, buvo priversta vėl kviešti juos į tarnybą kariuomenėje, nes be specialistų buvo neįmanoma sukurti naują armiją, neįmanoma ir laimėti pilietinį karą.

Šiuolaikinių istorikų duomenimis Raudonojoje Armijoje tarnavo apie 30 tūkst. senosios carinės kariuomenės karininkų. Visi jie buvo įtartini, todėl paskirdavo komisarų, kad juos stebėtų, arba įdarbindavo neraštingų jūreivių ir kareivių padėjėjais. Kaip tik šitaip ir Bronislovas Butleris tapo Sevastopolio tvirtovės, o vėliau ir visos Juodosios jūros pakrantės apsaugos vadovo kariniu specialistu-padėjėju.

Tarnavo sąžiningai, kaip ir buvo įpratęs, todėl po kiek laiko komisarui neberekėjo jo globoti, o nuo 1925 iki 1930 m., iki pat savo mirties, jis buvo Juodosios jūros pakrantės apsaugos inžinierių viršininkas.

Karo inžinierius statybininkas K. Hemelmanas tvirtino Sevastopolio pakrantę XIX a. antrojoje pusėje, o jo žentas tęsė jo darbą po 50 metų!

Generolo žmonos Nadeždos Butler pėdsakai dinga kažkur Šiaurės Kaukaze, kur ji atsidūrė po to, kai gyventojai iš Krymo buvo evakuojami 1941-aisiais metais... (...)

Danieliaus anūko Šarlio, Žako sūnaus, dėka mes pirmą kartą išgirdome apie Butlerius, kilusius iš Spasko apskrities. Būtent Šarlis sudarė tikslų Butlerių giminės, gyvenusios ir tebegyvenančios Europos šalyse, genealoginį medį.

Likimo ironija: prieš keletą metų per stažuotę Rusijoje jis susipažino su gražule rusaite, kuri krito į akį ir tapo jo žmona. O netrukus jos draugę vedė Šarlio brolis! Taip Butlerių giminėje, kuri grįžo į Europą, iš kur ir buvo kilusi, rusiški genai neišnyko, netgi priešingai – sustiprėjo! Generolų, stačiusių Sevastopolio ir Vladivostoko įtvirtinimus, proproproanūčiai gyvena Europoje ir kalbasi rusiškai! (...)

Aleksandrijos dvarelis Spasko apskrityje, XX a. pradžioje priklausęs Butleriams ir Žilinskiams, buvęs kaip vasamamam jų vaikams. Toliau matomi spirito fabriko pastatai. Apie 1905-1910 m. Foto: Butlerių (Prancūzija, Vokietija), Podgajeckųjų (Prancūzija) ir Doroševskijų (Vokietija) archyvas.

Po šimtmečio Aleksandrijos dvarelio vietoje – plyni laukai ir vienintelis spirito fabriko pastato sienos fragmentas. 2011 m. ruduo. Foto: www.zubova-poliana.narod.ru

Repšėnų dvarvietės liepų alėja – dešimtys liepų, atžėlusių iš senosios alėjos medžių kelmų.

Šiame tvenkinyje prausėsi Butlerių ir Zaborskių giminė.

„Tik šitie pamatiniai akmenys beliko iš dvaro trobesių“, – rodė D. Baranauskienė reto senųjų parkų medžio Pensilvaninio uosio pavėsio gaubiamas dvaro liekanas.

Senojo kelmo atžalos

Duobėtą kalmelį supantys pamatų akmenys, senas rūsys po nugyventu pastatu, išsekęs ir uždumblėjęs tvenkinys, keista liepų atžalyno alėja. Laimė – vis dar žaliuojantys keli XIX a. menantys medžiai milžinai: maumedžiai, kaštonas, Pensilvaninis uosis...

Tai – viskas, kas liko iš Repšėnų dvaro, kuris daugiau nei šimtmetį priklausė Butleriams, kuriame išaugo žymių pėdsakų Europos istorijoje palikusios šios giminės šakos – ne tik Butleriai, bet ir Pilsudskiai.

Senieji repšėniškiai pamena tik paskutinius, jau XX a. pradžioje dvare šeimininkavusius ir jo gyvastį užbaigusius Zaborskius – gali būti, irgi viena Butlerių giminės atšaka. Repšėnų dvarą lydi prisiminimų fragmentai, ilgainiui tampantys sunkiai bepatikrinama legenda...

Pasakoja Danutė BARANAUSKIENĖ, gimusi 1938 m., šiandieninė Repšėnų dvarvietės gyventoja:

Tiek čia to dvaro – tik kai žinai, gali surasti vietą, kur jis buvo. Štai čia, už tų dviejų paskutinių dar likusių senųjų maumedžių, už to kažkokio neįprasto mūsų krašte uosio, yra toks apžėlęs kalmelis, jo pakraščiuose dar keli akmenys iš žemės išlindę. Tai senojo dvaro pagrindinio trobesio pamatai. Kiek atsimenu – viskas taip jau kelias dešimtis metų stovi, jaunuolynu užželia, niekas šitos vietos ramybės nedrumsčia, tų liekanų nejudina.

Iš seno dvaro liko tik vienas namas, kur seniau tarnai gyveno, o dideliame rūsy po visu namu ledainė buvo, paskui ten pieną šaltai laikydavo. Kai dvaro savininkų čia nebeliko, tenai Repšėnų parduotuvė buvo atidaryta, o dabar, kai to pastato išvis niekam nebereikia, aš galiu savo bulves jo rūsy susipilti – labai gerai per visą žiemą jos tenai laikosi.

Retkarčiais nueinu prie dvaro tvenkinio – tik žymė likusi iš tos vietos, kur ponai maudydavosi. Pasakojo vietiniai žmonės, kad viso tvenkinio dugnas buvo ažuolinėm lentutėm išklotas, kad švaru būtų vaikščioti, ne po dumblą... O ant to stataus kalniuko, kur šalia tvenkinio supiltas, stovėdavusi ponų palapinė – išsimaudžius atsigauti, pasėdėti, pasižvalgyti iš viršaus – į tvenkinį, į liepų alėją...

Pasakoja Rimantas Juozapas BUTKUS, gimęs 1934 m. Repšėnuose ir čia iki šiol gyvenantis:

Ta liepų alėja – tai gi ne ponams sodinta, tai tik nuo kelmų atžalos, paliktos augti, kai senąją alėją Zaborskai visą išguldė. Tada medžius supjaustė ir iš jų visiems dvaro pastatų stogams dengti skiedrų, lentelių pridarė. Tie liepiniai stogai mano atminty visam dvare vienodai švietė!

Kada aš čia augau, per karą į mokyklą eidavau kartu su Zaborskų jauniausiu sūnum Vytautu – jis už mane tik dviem metais vyresnis buvo. Ne kartą ir pas jį namuose buvau – dideli jų namai ant aukštų pamatų, po visu namu rūšiai, langai iš tolo švietė, trys verandos prie namo buvo. Tiesa, viena namo pusė tada jau buvo apkeista, nebegyvenama, ten suaugę nebeidavo ir mums, vaikams, nebeleisdavo, kad neužgriūtų. Užtat Vytukas man rodydavo didžiulę knygą – per pusę stalo, sakė, kad ji apie šitą dvarą. Mačiau, kad ten daug spausdintinėm raidėm buvo prirašyta, nuotraukų buvo visokių...

Tuo metu Vytukas, jo vyresnieji broliai Antanas ir Mykolas, seserys Leontina ir Janina augo tik su motina Kazimiera Zaborskiene – tėvas Vitoldas mirė palyginti jaunas 1932 metais, vos Vytukui gimus. Visa ta giminė Traupio kapinėse

palaidota, ten pat ir mano vaikystės draugas Vytautas dar 1994 metais atgulė, padėjau jam duobę kasti... Tik jis ne prie visos šeimos, atskirai netoli tėvų palaidotas – mat ant visų kapų tik lenkiškai užrašyta, o jis save tikru lietuviu laikė, nenorėjo, kad po mirties kaip lenką palaidotų, tai ir kapas, ir paminklas dabar atskiras.

Nuo mažens girdėjau, kad Zaborskai Butlerių dvare gyvena. Kur dingo Butleriai? Ogi paskutinis dvaro šeimininkas neturėjo sūnų, tik dukterys užaugo, už vyrų išėjo – taip ir prapuolė čia Butleriai. Vietiniai šnekėjo, kad tarsi dvi ar trys dukterys ištekėjusios išsikraustė, o viena su Zaborsku susituokė, taip Zaborskams dvaras ir liko. Nežinau, ar tai teisybė, bet tikriausiai mano draugo Vytuko senelis ir bus Butlerytę į žmonas paėmęs, užkuriu ateidamas, – bent taip žmonės seniau šnekėjo.

Užtat apie jo tėvus tai geriau žinau. Visi Repšėnai ilgai prisiminė, kad Kazimiera, Vytuko motina, į tuos namus labai jauna kaip tarnaitė atėjo. Ji šeimininkų jaunikaičiui Vitoldui į akį krito, vis pareigose kilo, kol vieną dieną jaunas dvaro šeimininkas visus tarnus sukvietė, visiems ta proga po carinės Rusijos rublį padalijo ir pranešė: „Čia jau nebe panelė Kazė, o jūsų jaunoji ponija“. Jai tada gal 18 metų buvo, jam – kiek daugiau kaip dvidešimt.

Kada sovietai 1941 metais žmones trėmė, skurdžiai gyvenusios našlės Zaborskienės su krūva vaikų nelietė. O po karo Zaborskų Repšėnuose nebeliko. Jautė, kad ir juos tremis, o ir vyresniems sūnums slapstytis nuo kariuomenės reikėjo. Tyliai visi paliko jau labai nekaip atrodžiusius namus likimo valiai, išsikraustė į Ukmergę, į Kauną ir tenai savo amžių užbaigė, tik į Traupio kapus besugrįžo.

Namai liko griūti – taip netrukus ir sugriuvo be jokios naudos. Dar vienoj pusėj rūsyje paskui kiek laiko kalkių duobė buvo įtaisyta – ten kolūkio statyboms kalkes degdavo. Tvirtuose kolūkio arkliai stovėjo, bet kai pastatas sudegė – niekas nebepuolė jo atstatinėti.

Sunyko ir vienas senas dviejų galų tarnų namas su rūkykla – didžiuliu kaminu per vidurį. Ten dar mano tėvai vis nešdavo skilandžius rūkyti – labai gerai dvaro rūkykloj išrūkdavo...

Buvusiam dvaro sode po karo valdžia pastatė naujus pastatus – mokyklai, paskui kolūkio kontorai. Dabar ir iš jų ne kažkas belikę... Tik dviaukštis mūrinis namas, kolūkio pastatytas naujakuriams specialistams, toj dvarvietėj vis dar gyvas.

Liko dar keli seni medžiai... Būtų gal ir daugiau likusių, bet dvaro medžiuos jau kolūkio laikais ėmė varnos gūžtas sukkti – tai sugalvojo, kad varnų neliks, jei tuos medžius nupjaus. Nuvertė tada porą didžiulių maumedžių, bet varnos kitur susimetė, jokios naudos iš to jų varymo nebuvo, kol paskui pačios prapuolė. O medžių tai tų ir nebeliko...

Nebuvo tam dvare, matyt, didelių nelaimių, todėl niekas nešnekėjo, kad ten kam nors vaidentųsi. O kas ten vaidensis? Nebent Elzė Poviliūnaitė...

Buvo tokia moteris – ją Repšėnuose ilgai ilgai minėdavo, tik nelabai geru žodžiu. Tai jinai jaunystėje Butlerių dvare, dar prie baudžiatvės, buvo toji, kuri prasikaltusius baudžiauninkus bausdavo – į lovį guldydavo ir rykštėmis plakdavo. Neduok, Dieve, žmogui tokios senatvės, kokia jai, vienišai ir visų atstumtai, paskui teko, kol rado jaujos kampe sustingusią...

Prisiminimus 2012 m. rugsėjo 11 d. užrašė Tautvydas KONTRIMAVIČIUS ■

R. Butkaus atmintyje – negrįžtamai sunykusio dvaro vaizdai.

Gamtos paminklo vardo vertas kone metro skersmens kaštonas – paskutinis Butlerių gyvenimo Repšėnuose liudininkas.

Paskutinieji dvarvietės gyventojai senojoje dvaro ledainėje saugo bulvių derlių. Foto: TK, VŽM.